

SLOVENSKI GOSPODAR

Izhaja vsako sredo.
Cene: Letno Din 32.—, polletno
Din 16.—, četrletno Din 9.—, ino-
zemstvo Din 64.—.
Poštno-čkovni račun štev. 10.603.

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo in upravnništvo: Maribor, Koroška 5.
Telefon 2113.

Cene inseratov: Cela stran
Din 2000.—, pol strani Din 1000.—,
četrť strani Din 500.—, 1/4 strani
Din 250.—, 1/8 strani Din 125.—.
Mali oglasi vsaka beseda Din 1.—.

Naša dika in naša dolžnost.

V Beogradu je bil pretekli mesec ustanovljen srbski klub, ki mu je namen, po speševati razvoj in napredek kulture srbskega naroda. V Novem sadu (v nekdanji Vojvodini) izhajajoči srbski list »Dan« je ustanovitev tega kluba pozdravil s poudarkom, da ta pozdrav velja samo nepolitičnemu klubu. Kot političen klub bi mogel samo povečati že tako velike zablode v pojmi, ki danes ovirajo urejenje jugoslovanskega narodnega in kulturnega življenja. Dobrodošel pa je ta klub, če si ne bo postavil drugih nalog razen onih, ki se nanašajo na širjenje kulture v srbskem narodu. Za kulturno organizacijo najmanj organiziranega srbstva, v katerem se nahajajo največje razlike, je treba delovati resno in smotno; sodelovati morajo šola, cerkev in družba.

»Ako si predočimo«, nadaljuje doslovno list, »kulturno raven po ostalih pokrajinah Jugoslavije, vidimo, da je zadovoljivo edino kulturno stanje Slovencev. In naša sreča je, da smo na tem tako izpostavljenem delu Jugoslavije resnično kulturni. To nam je najboljše jamstvo, da bomo obstali v borbi v tem delu države, kjer se tareta dve veliki kulturi, nemška in italijanska. Ni gol slučaj, da stojimo v pogledu kulture najboljše v Sloveniji. Stoletni kulturni vplivi so naučili Slovence, kako se je treba braniti pred raznarodovanjem. Ako bi Slovenci ne bili pravočasno spoznali pomena kulture, bi jih najbrž že davno ne bilo več.«

To je javno priznanje višini naše ljudske kulture. Ako sami poudarimo naše kulturno stanje, se nekaternikom dozdeva, da stvar preveč diši po samohvali. Če nas drug pohvali, odpade vsaka možnost takšnega očitka. Zato beležimo izjavo bratskega nam srbskega lista z zadovoljstvom. Vrednosti naše narodne kulture nič ne zmanjšuje, marveč jo povišuje ugotovitev novosadskega lista, da je naša ljudska kultura nujno delo narodne samoobrane. To je ugotovitev dejstva, ki ga spričuje zgodovina. Dejstvo pa je to: Ako bi naše ljudstvo ne bilo ustvarilo svoje narodne kulture, iz katere je neprestano črpalo duhovne in moralne sile, bi bilo ostalo zgolj ljudski material za širitev drugih narodov na njegovi lastni zemlji; že davno bi bilo postalo plen germanizacije, italijanizacije in madžarizacije. S svojo narodno kulturo smo sebe ohranili ter hkrati tudi zadolžili svoje jugoslovanske brate, ker bi brez nas in naše kulture tekla meja jugoslovanstva veliko južneje.

Ugotovitev prvenstva slovenske narodne kulture v Jugoslaviji ne sme drugod vzbuditi zavisti ali nezadovoljstva. »Sr-

bom in Hrvatoma«, odkrito izpoveduje srbsko novosadsko glasilo »Dan«, »zato ne sme biti krivo, ako je danes slovenska kultura na višji stopnji od srbske in hrvatske. Nasprotno, tega se moramo samo veseliti, pa moramo stremeti, da se tudi med Srbi in Hrvati čimprej dosežejo stoddstotna pismenost, družabna in gospodarska organizacija in zlasti tudi slovenska delavnost. Pri današnjem stanju vidimo, da srbsko-hrvatsko razumništvo zaostaja za slovenskim. Inteligenca je torej treba najprej preroditi in usposobiti za resnično delo med ljudstvom. Ta prepoved se ne da doseči s pomočjo političnih strank, ki predstavljajo za Srbe in Hrvate vse.«

Novosadsko glasilo pravilno poudarja, da politika ni edino in vse, prosveta ni samo enakovredna, marveč nadvredna. Zato izjavi zaključek: Srbska in hrvatska kultura in prosveta naprej! Za nas pa sledi zaključek, ki ga novosadski list ne

poudarja: Tudi slovenska kultura in prosveta naprej! Že stari Rimljani so imeli pregovor: »Kdor ne napreduje, nazaduje.« Slovenci ne smemo nazadovati. Od božje previdnosti nam dana naloga še ni končana. Kakor poedinec svoje naloge ni končal, dokler biva na zemlji, tako tudi narod ne. Ako bi narod sebi utvarjal, da je svojo nalogo izvršil, bi s tem dokazal svojo godnost za to, da napravi na svoji zemlji prostor kakšnemu drugemu narodu. Za izvršitev življenjske naloge pa dela kakor poedinec tako narod sposobnega — prosveta. Zato je prosveta dolžnost vsakega: preprostega človeka, da se izobrazi, razumnika pa, da druge izobrazuje. Kdor te naloge ne vrši, je mrtev član ljudske skupnosti. Naše ljudstvo je živelo in živi od duha: od narodnega in katoliškega duha. Naša slovenska in katoliška prosveta naj to življenje ohranja, množi in okreplja. Zavedajmo se vsi, da je prava, solidna ljudska prosveta naša največja dika, pa tudi naša najvestnejša dolžnost.

V NAŠI DRŽAVI.

Kmetijske zbornice. Kmet iz Dravske doline piše: Skoraj vsak stan v državi že ima svoje stanovske zbornice, le najštevilnejši kmečki stan je še nima. Naša stanovska zbornica bo nam v prid, ker bode tudi kmet prišel do zastopstva svojih koristi ter se lažje obranil sebi škodljivih elementov. Da bomo pripravili med nami tla za kmetijsko zbornico, sklenimo, da hočemo v letošnjem letu se združiti vsi kmetje v Kmečko zvezo, ki je zdaj edina naša obramba, h kateri se lahko zatečemo. Tako bomo potem pod skupno zastavo šli v dolgo zaželeno kmetijsko zbornico. Bog živi!

V DRUGIH DRŽAVAH.

Svet Društva narodov uredil dve važni vprašanji. Na tokratnem zasedanju Sveta Društva narodov v Ženevi sta bili rešeni dve važni vprašanji. Predvsem je urejeno vprašanje prostega mesta Gdansk. Dosedanji komisar Gdanska, od Društva narodov imenovani g. Lester, bo zamenjan z drugo osebnostjo. Novega komisarja Gdanska bo imenoval predsednik gdanskega senata, člani odbora treh in poljski zunanji minister Beck, ki se je ve-

liko trudil, da je došlo glede Gdanska do pomirjenja. — Drugi uspeh beleži Svet Zveze narodov radi povsem mirne uravnave spora med Turčijo ter Francijo glede ozemlja Aleksandrette in Antiohije na severu Sirije v Mali Aziji. Pokrajina Aleksandrette dobi popolno neodvisnost v notrajnih zadevah, v zunanji politiki jo bo pa vodila Sirija. Uradni jezik bo turški. Svet Društva narodov pa bo določil pogoje glede rabe drugega jezika. Nadzorstvo bo vršil francoski odposlanec, katerega bo imenoval Svet Zveze narodov. Na aleksandretskem ozemlju ne sme biti vojaštva in se ne sme uvesti vojaška obveznost. V omenjenem sporu so zmagali Francozi. Turkom so pustili turški jezik, sami so si pa pridržali nad pokrajino po svojem odposlancu nadzorstvo. Treba je namreč omeniti, da so odkrili francoski strokovnjaki v pokrajini Aleksandrette bogate petrolejske vrelce, kojih izrabo bo vodil zastopnik Francije. — Svet Društva narodov je zaključil 49. zasedanje dne 27. januarja.

Nemčija in kolonije. Vedno bolj prodirajo v javnost zatrddila, da je sklenila Nemčija s Portugalsko pogodbo na 99letno izrabo kolonije Angola v jugozap. Afriki. Angola je šestkrat večja nego Jugoslavija, a šteje samo 2 in pol milijona prebivalcev. Portugalska ima Angolo od leta 1481 in je pošiljala tjakaj kaznjence. Kolonija je bogata na raznih rudah in se bo dala uporabljati za bombaževe nasade. Pri izkoriščanju Angole bodo sodelovala številna nemška denarna podjetja. — S

Širite „Slov. gospodarja“!

španskim generalom Franco je sklenila nemška zasebna kapitalistična družba pogodbo, ki ji daje pravico za gospodarski razvoj za dobo 99 let v španskih kolonijah Rio del Oro, na Kanarskih otokih in v španskem Maroku. Naštete kolonije so na zapadni obali severne Afrike. Rio del Oro je nekoliko manjša nego Jugoslavija, šteje 40.000 prebivalcev in so nekoč tamkaj pridobivali zlato.

Nad 5 milijard dinarjev je že Nemčija dozdaj žrtvovala za Francovo vojsko.

V Nemčiji ni mirno. Hitlerjevski list »Angriff« poroča, da so v sredi meseca januarja neznane osebe razbile 10 okenj na domu hitlerjevske mladine. Krivcev niso našli.

Razvoj državljanske vojne v Španiji. — Dne 28. januarja je prišlo iz Španije poročilo, da so rdeči miličniki, ki so se na madridski fronti predali nacionalistom, izjavili, da je položaj oblegane španske prestolice obupen. Pomanjkanje živil vedno bolj slabi odporno moč. General Miaja, poveljnik obrambe Madrida, je poslal s letalom častnike v Valencijo, kjer je naslikal predsedniku rdeče vlade nevzdržen položaj Madrida. V tem poročilu zahteva al Miaja izdatnejšo pošiljko živil. Rdeča vlada v Valenciji je odgovorila bratitelju Madrida, da sama ne razpolaga z živil, ki bi zadostovala za Katalonijo. Nadalje je sklenjeno, da se bo preselila rdeča vlada iz Valencije v Barcelono. Priprave za to so že v polnem teku in je bila v Barceloni za Caballero vladno izpraznjena velika palača.

Delna preosnova belgijske vlade. V Belgiji so pričakovali, da bo prišlo do popolne vladne krize, iz katere bi bil težak izhod. Odstopil pa je samo podpredsednik ministrskega sveta in zdravstveni minister Vandervelde. Na njegovo mesto je imenovan socialistični poslanec Artur Voters.

Sin francoskega marksističnega voditelja — vojni verižnik. Belgijska policija je prijela tihotapca z orožjem Johauxa, sina znanega voditelja francoske marksistične strokovne zveze, in še enega tovariša. Oče živi na račun delavstva, sin pa na račun vojnih spletk!

40urnik na železnici. Francoska vlada je vpeljala 25. januarja za železničarje 40urni delovni tednik. Vlada računa, da se bo na ta način zaposlilo 60.000 novih brezposelnih delavcev.

Narodni dohodek Združenih držav Sev. Amerike v preteklem letu se ceni na 60 milijard dolarjev. To je po letu 1929 najvišji dohodek.

Z bombami nad stavkujoče. V ameriškem mestu Detroitu je napadla policija stavkujoče delavce z bombami za solzenje, ker so hoteli ovirati pri delu stavko-kaze.

Ford oborožuje madridske rdečkarje. Skozi Francijo je šlo po naročilu valencijske vlade 500 kamionov iz Fordovih tovarn. Tako se pobotajo tudi kapitalisti z revolucionarnimi marksisti, kadar gre za denar.

Vladna kriza na Japonskem zaostrena. Japonski cesar je poveril generalu Ugaki nalogu, da bi izmirl vojaške kroge in parlament, ki odklanja previsoke izdatke za vojsko. Ugaki je zadel pri generalih na gluha ušesa in radi tega je vrnil cesarju mandat. Ugaki je odložil v znak protesta

proti generaliteti čin generala in to radi tega, ker se vodilni višji oficirji ne zmenijo niti za želje cesarja. Z odstopom Ugakija se je položaj zelo poostiril in pričakujejo, da bo prišlo do hudega boja med parlamentom in vojsko. — Japonski cesar je pozval k sebi za Ugakijem generala Senhurja Ajaši in mu je poveril nalogu, da sestavi on novo vlado. Ajaši spada k zmernejšemu oficirskemu krilu.

STALINOVA BORBA ZA OBLAST.

Z obravnavo proti drugi četi Leninove garde v Moskvi se peča z vsemi podrobnostmi svetovni tisk. V Moskvi prevladuje v neruskih diplomatskih krogih prepričanje, da so tokratnih 17 obtožencev v prosluli ječi Lubianka grozno mučili. Javna tajnost je, da je ruska čeka ali tajna policija cepila obtožene s posebnim sredstvom, ki ohromi človeško voljo in zamagli zavest. Le na ta način se da razlagati, da obtoženi vse priznavajo, kar jim očita državni tožilec žid Višinski v obtožnici. Čeka je obtožene v preiskovalnem zaporu trpinčila še tudi na ta način, da bodo postreljene njihove matere, žene in otroci, če kratko in malo ne priznajo vsega, kar hoče državni pravdnik iz njih iztisniti po naročilu Stalina.

Najnovejša moskovska obravnava proti preostankom Leninovih zaupnikov je najgrša in najbolj žalostna politična žaloigra sedajnosti.

Z omenjenim procesom pa se je Stalin razdvojil z vrhovnim poveljnikom ruske armade Vorošilovim. Čeka je namreč aretirala nekatere generalštabne častnike, katere skuša spraviti v zvezo krivde z obtoženimi Leninovimi gardisti. Vorošilov je naznanil Stalinu, da ne bo trpel, da bi on posegal v rdečo armado. Stalin pa je odgovoril ves razljuten, da bo vtaknil pod ključ celo Vorošilova, če se takoj ne ukloni njegovim poveljem.

Proces proti Radeku in tovarišem pa ni zadnji v celi vrsti, ki so še predvideni pred najvišjim vojaškim sodiščem. Stalinov re-

šim hoče streti vsak najmanjši poskus opozicije. V kratkem se bo vršila glavna razprava proti Krupskaji, vdovi Lenina, ki je že bila pred 14 dnevi parkrat zaslišana in jo v njenem stanovanju strogo nadzira čeka. Od te obravnave bo izključena javnost.

Sedaj so prodrle v svet podrobnosti o najnovejšem poskusu atentata na Stalina. Dne 22. januarja, neposredno pred pričetkom procesa proti Radeku in tovarišem, so zalotili dva elektrotehnika, ki sta delala v Kremlju, ko sta hotela v sosedni sobi Stalinove pisarne montirati peklenški stroj. Uradnik straže v Kremlju Levšapirov, ki je preprečil atentat, je bil s posebnim sklepom izvršilnega odbora Sovjetske unije odlikovan z redom Rdeče zvezde.

V Parizu je bil zadnje dni na še nepojasnjen način s trioglatim bodalom usmrčen ruski časnikar žid Vladimir Navašin zaradi zvez, katere je imel z obtoženimi, proti katerim se sedaj vrši obravnava v Moskvi. Navašina je najbrž zabol tajni agent čke iz Moskve in to radi tega, ker je vodil v inozemstvu ostro borbo proti Stalinovemu režimu. Navašin je bil prvotno v sovjetski službi, pozneje se je pridružil taboru Trockijevih pristašev.

Veliko hrupa vzbuja v taboru trockistov aretacija Trockijevega sina Sedova, njegove matere in sestre. Trockijevo družino dolžijo, da je pripadala tajni organizaciji, ki je hotela strmoglaviti Stalina. — Diktator Stalin živi pod neprestanim strahom, da bo zdaj in zdaj izvršen nanj napad od zarotnikov. Dnevno menjava v Kremlju svojo delavno sobo. Le njegovi najožji prijatelji znajo, kje da je. Po gradu Kremlju kar mrgoli policistov in detektivov. Več strežajev in služinčadi iz Krem-la so v zadnjem času zaprli. V moskovski ječi Lubianka te reveže grozno trpinčijo, da bi iz njih iztisnili, kedo vse je zapleten v preprečen atentat, katerega sta pripravljala zgoraj omenjena elektromehani-ka.

Glavno vprašanje — vzgoja mladine. Spor nemškega narodnega socializma s katoliško cerkvijo v Nemčiji se poostrejuje. Vsak čas lahko izbruhne ostra borba, kakor je že divjala v Nemčiji za časa kanclerja Bismarcka ter je znana pod imenom kulturnega boja. Sredi meseca januarja so bili nemški kardinali, nadškofje in škofje v Rimu, da poročajo sv. Očetu o razmerah v Nemčiji ter da sprejmejo njegova navodila. Vratislavski kardinal Bertram se je iz Rima odpeljal v Berlin, da se posvetuje z nemško vlado ter z njimi razpravlja za katoliško cerkev, če ne izpolnjenje vseh njenih zahtev, pa vsaj nekakšen kompromis. Odposlanstvo nemških škofov v Rimu torej še ni izgubilo zadnje iskricе upanja. Medtem pa se škofje pripravljajo na slučaj, da bi vlada zaprla vse verske šole, odnosno s pritiskom onemogočila njihovo obstoj. Škofovska konferenca v Fuldi je sklenila izjave, ki bodo vernikom prečitane v cerkvi. Škofje pozivajo vernike, naj se ne udajo

nobenemu pritisku in naj svoje otroke tudi nadalje pošilja v verske šole, ne pa v državne narodno-socialistične. »Onkordat med državo in katoliško cerkvijo z jamčuje vsakvi versko svobodo. Naj se torej noben katoličan ne vda nobenemu pritisku, da bi vzel svoje otroke iz verske šole. Naj tega tudi ne store državni uradniki, ki naj se tudi ne dajo zapeljati ali prisiliti k izstopu iz katoliške cerkve. Kako resen je položaj v Nemčiji, dokazuje dejstvo, da imenujejo škofje v svoji poslanici prvokrat narodni socializem sovražnika katoliške cerkve. Škofje so tudi sestavili posebno molitev, ki naj jo duhovniki in verniki opravljajo pri službi božji. Molitev se tako glasi: »Nebeški Zveličar! Obračamo se k tebi s svojimi molitvami, ker obstoja nevarnost, da bo šola mladino tebi odtujila ter spravila v nevarnost njeno zveličanje. Ne dovoli, da bi se naši otroci tebi odtujili, in daj krščanskim staršem moč, da bodo branili katoliško šolo.«

Framasoni za ljudsko fronto. Misel ljudske fronte je prišla iz Moskve. Ko je komunistična internacionala uvidela, da komunizem z direktnim revolucionarnim delom v Evropi ne doseže svojega cilja,